

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

Педагогічний факультет

Кафедра соціальної педагогіки та соціальної роботи

СИЛАБУС ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА ДІТЕЙ
ІЗ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ СІМЕЙ

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Освітня програма «Соціальна педагогіка»

Спеціальність І 11 Дитячі та молодіжні служби

Галузь знань І Охорона здоров'я та соціальне забезпечення

Затверджено на засіданні кафедри

Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Соціально-педагогічна підтримка дітей із внутрішньо переміщених сімей
Викладач	Сабат Наталія Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Контактний телефон викладача	+380986702613
Е-mail викладача	nataliia.sabat@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний / заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS, 90 год
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	очні консультації: згідно розкладу консультацій

2. Анотація до навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Соціально-педагогічна підтримка дітей із внутрішньо переміщених сімей» спрямована на формування у здобувачів вищої освіти теоретичних знань і практичних умінь щодо організації комплексної соціально-педагогічної допомоги дітям, які зазнали впливу вимушеного переміщення, втрати звичного соціального середовища, травматичних подій та адаптаційних труднощів.

У межах курсу розглядаються особливості психоемоційного стану дітей ВПО, проблеми соціалізації, інтеграції у нові освітні та соціальні середовища, прояви стресу, тривожності, посттравматичних реакцій, труднощі у спілкуванні та навчанні. Значна увага приділяється правовим основам захисту дітей із внутрішньо переміщених сімей, державним і міжнародним механізмам підтримки, а також міжвідомчій взаємодії закладів освіти, соціальних служб, громадських організацій та територіальних громад.

Дисципліна передбачає оволодіння сучасними технологіями соціально-педагогічної роботи: діагностика потреб дитини і сім'ї, індивідуальний супровід, консультування, профілактика дезадаптації, організація соціально-виховних та інтеграційних заходів, кризове втручання, робота з травмою та розвиток життєстійкості. Також аналізуються практики підтримки в умовах воєнного часу, освітньої нерівності та соціальної вразливості.

Вивчення дисципліни сприяє підготовці майбутніх фахівців соціальної педагогіки та соціальної роботи до ефективної професійної діяльності з дітьми ВПО, формуванню гуманістичної позиції, толерантності, професійної етики та здатності забезпечувати соціальний захист, психологічну стабілізацію й успішну адаптацію дітей у приймаючих громадах.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета курсу – формування у здобувачів вищої освіти системи теоретичних знань, практичних умінь і професійних компетентностей щодо організації комплексної соціально-педагогічної підтримки дітей із внутрішньо переміщених сімей, спрямованої на їхню успішну адаптацію, соціалізацію, захист прав, подолання психоемоційних наслідків травматичних подій та інтеграцію в освітнє й соціальне середовище приймаючої громади.

Завдання курсу:

- ознайомити здобувачів із теоретичними основами соціально-педагогічної підтримки дітей із внутрішньо переміщених сімей та специфікою роботи в умовах кризових і воєнних ситуацій;
- розкрити соціально-психологічні особливості розвитку, адаптації та соціалізації дітей ВПО, визначити чинники ризику і ресурси відновлення;
- сформувані знання про нормативно-правові засади захисту прав дітей ВПО, державні та міжнародні механізми підтримки, соціальні гарантії й інституційні можливості допомоги;
- навчити здійснювати діагностику потреб дітей і сімей ВПО, визначити проблеми та формувати індивідуальні програми соціально-педагогічного супроводу;
- сформувані вміння застосовувати сучасні технології соціально-педагогічної роботи (консультування, кризове втручання, профілактика дезадаптації, розвиток життєстійкості, організація групової роботи та інтеграційних заходів);
- розвинути здатність до професійної взаємодії з батьками, педагогами, психологами, соціальними службами, громадськими організаціями та представниками громади в межах міжвідомчого супроводу дітей ВПО;
- сприяти формуванню професійної етики та гуманістичних цінностей, толерантності, емпатії та готовності до роботи з дітьми, які пережили травматичні події.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у соціальній сфері або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів соціальної роботи і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського, демократичного суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні компетентності:

СК-15. Здатність взаємодіяти з дітьми та молоддю, представниками різних професійних груп та громад.

СК-17. Здатність виявляти і залучати ресурси інших фахівців, соціальних інститутів, державних та приватних установ та організацій для виконання завдань професійної діяльності.

СК-20. Здатність до сприяння соціального захисту дітей, надання підтримки їх сім'ям, які перебувають у складних життєвих обставинах.

СК-21. Здатність застосовувати технології соціально-педагогічної роботи з різними категоріями суб'єктів соціальної роботи, організувати і координувати волонтерську діяльність.

СК-22. Здатність організувати і здійснювати соціальну-педагогічну роботу в закладах освіти.

Програмні результати навчання:

РН 1. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування професійних завдань і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між соціальними подіями та явищами.

РН 3. Ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання у сфері соціальної роботи, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.

РН 5. Теоретично аргументувати шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, обирати ефективні методи їх вирішення, передбачати наслідки.

РН 6. Розробляти перспективні та поточні плани, програми проведення заходів, оперативно приймати ефективні рішення у складних ситуаціях.

РН 7. Використовувати спеціалізоване програмне забезпечення у ході розв'язання професійних завдань, в тому числі на етапі раннього втручання.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни – 90 год	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12 / 4
семінарські заняття	18 / 6
самостійна робота	60 / 80

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
V	I 11 Дитячі та молодіжні служби	третій	вибірковий

Тематика навчальної дисципліни				
Тема	Кількість год.			
	лекції	заняття	сам. роб.	
Тема 1. Теоретико-методологічні засади соціально-педагогічної підтримки дітей ВПО.	2	2	10/10	
Тема 2. Соціально-психологічні особливості розвитку та адаптації дітей із внутрішньо переміщених сімей.	2/2	2	10/14	
Тема 3. Нормативно-правове забезпечення соціального захисту дітей ВПО.	2	4/2	10/14	
Тема 4. Технології соціально-педагогічної роботи з дітьми ВПО в освітньому середовищі.	2	4/2	10/14	
Тема 5. Робота з внутрішньо переміщеною сім'єю як ресурсом підтримки дитини.	2	2	10/14	
Тема 6. Організація міжвідомчої та міжсекторальної взаємодії у підтримці дітей ВПО.	2/2	4/2	10/14	
	ЗАГ.:	12/4	18/6	60/80

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	<p>Згідно Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти в університеті https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf</p> <p>Вид контролю – залік.</p> <p>Максимальна оцінка – 100 балів, з них: 35 балів за поточне оцінювання; 50 балів – за контрольну роботу; 10 балів – за самостійну роботу; 5 балів – за індивідуальне завдання.</p> <p>По завершенні теоретичного навчання середнє арифметичне усіх отриманих у 5-бальній шкалі оцінок на практичних заняттях множиться на ваговий коефіцієнт 7, відповідно – максимальний бал за усі отриманні заняття у підсумку може скласти 35 балів.</p>
Вимоги до письмових робіт	<p>Виконання письмових завдань, поданих до планів семінарських занять, є обов'язковим складником підготовки до заняття і оцінюються додатково. Письмові роботи повинні виконуватися самостійно й перевірятись під час практичного заняття.</p> <p>Здобувачі вищої освіти виконують контрольну роботу у формі тестування, яке розміщене на сайті дистанційного навчання https://d-learn.pnu.edu.ua (для денної – на занятті,</p>

	для заочної – за 10 днів до початку сесії).
Семінарські заняття	Семінарські та практичні заняття проводиться з метою формування у студентів умінь і навичок з курсу, комунікації відповідно до сформульованих завдань, складання презентацій та творчих завдань. Попередня підготовка до розгляду питань, активна участь під час обговорення, обов'язкове виконання усіх завдань. Оцінка за такі заняття враховується при виставленні підсумкової оцінки з дисципліни.
Умови допуску до підсумкового контролю	Обов'язкова присутність на заняттях. Активність упродовж семестру, відвідування або відпрацювання усіх семінарських занять упродовж двох тижнів з моменту пропуску заняття або отримання незадовільної оцінки на занятті. Оцінки за поточне тестування, відповіді на семінарських заняттях, виконання контрольної роботи та завдань на самостійне опрацювання.
Підсумковий контроль	Залік.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи: виконуються з використання цифрових технологій та з посиланнями на джерела (з урахуванням вимог до виду роботи).

Академічна доброчесність: Викладання навчальної дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності відповідно до Кодексу честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Нова-редакція-Кодексу-честі-Прикарпатського-національного-університету-імені-Василя-Стефаника-1.pdf>

– сукупності етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання з метою забезпечення довіри до результатів навчання. Студент повинен неухильно дотримуватися правил внутрішнього розпорядку закладу вищої освіти, інших видів політики, передбачених нормативними документами, що регулюють освітній процес у ЗВО.

Студенти зобов'язані дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника <https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/>

Під час виконання письмових завдань слід надавати посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права; надавати достовірну інформацію про результати власної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.

У випадку порушення норм академічної доброчесності здобувачі освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності:

- повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо);
- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;
- відрахування із закладу освіти;
- позбавлення академічної стипендії;
- позбавлення наданих закладом освіти пільг з оплати навчання.

Відвідування занять: **Обов'язкове.** Студенти, які навчаються за індивідуальним графіком, мають в повному обсязі виконати додаткові індивідуальні завдання, попередньо узгодивши їх з викладачем. Присутність на модульній контрольній роботі є обов'язковою. У випадку відсутності студента на проміжному контролі з поважної причини, підтвердженої документально, йому призначається інша дата складання модульної контрольної роботи.

Неформальна освіта: Згідно Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylia-stefanyka.pdf

Зараховуються результати неформальної освіти згідно з кількістю годин та тем, які повинні відображати матеріал семінарських занять. Наприклад, 2 години, які були отримані в результаті неформальної освіти, зараховуються як одне семінарське заняття з відповідної теми.

Обов'язковою умовою визнання результатів неформального навчання здобувача в рамках вибіркової складової освітньої програми є відповідність цих результатів рівню освіти, на якому реалізується освітня програма.

Рекомендовані платформи:

українська освітня платформа [Prometheus](#);

безкоштовна освітня платформа [Khan Academy](#);

українська студія онлайн-освіти [EdEra](#);

онлайн-платформа [Coursera](#).

8. Рекомендована література

Базова

1. Вимушені переселенці: соціально-педагогічні проблеми і досвід підтримки : монографія / за ред. Т. Ф. Алексеєнко. Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. 240 с.
2. Григоренко І. О., Савельєва Н. М. Соціальна робота з внутрішньо переміщеними особами в сучасних умовах : навч. посіб. [для студ. і магістр. спец-тей «Соц. робота» і «Соц. педагогіка»]. Полтава : ПНПУ, 2017. 100 с.

3. Соціально-педагогічна підтримка дітей та учнівської молоді : монографія / [Алексееенко Т. Ф., Жданович Ю. М., Малиношевський Р. В. та ін.] / за заг. ред. Т. Ф. Алексееенко. Київ : ТОВ «Задруга», 2017. 168 с.
4. Соціально-педагогічна та психосоціальна підтримка дітей із числа внутрішньо переміщених осіб у період літнього оздоровлення в умовах воєнного часу / Т. Спіріна та ін.; ред. С. Сапіга. Київ : ФОП Буря О. Д., 2023. 182 с.
5. Соціально-педагогічний супровід дітей вимушених переселенців : посібник / за ред. Т. Ф. Алексееенко Кропивницький : Імекс-ЛТД, 2020. 208 с.

Додаткова

6. Жданович Ю. М. Лялькотерапія у роботі з дітьми вимушених переселенців. *Психосоціальна підтримка осіб з травмою війни: міжнародний досвід та українські реалії: збірник матеріалів, доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції, 28 лютого 2018 р.* Маріуполь : ДонДУУ, 2018. С. 104–106.
7. Жданович Ю. М. Особливості адаптації дітей вимушених переселенців. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : збірник наук. праць.* 2017. Вип. 21. Т. 1. С. 204-213.
8. Жданович Ю. М. Педагогічна анімація як засіб соціально-педагогічної підтримки дітей вимушених переселенців. *Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Психолого-педагогічні науки.* 2016. Вип. 1. С. 119-123.
9. Жданович Ю. М. Соціально-педагогічна підтримка дітей вимушених переселенців як наукова проблема. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : збірник наук. праць.* 2015. Вип. 19. Т. 1. С. 204–213.
10. Жданович Ю. М. Соціально-педагогічна підтримка дітей вимушених переселенців засобами ізотерапії. *Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : збірник наук. праць.* 2016. Вип. 20. Т. 1. С. 179-189.
11. Лях В. В. Соціально-педагогічна робота із внутрішньо переміщеними особами та членами їхніх сімей. *Science, education, technology and society in the context of globalization : conference proceedings (Tampere, Finland, March 2, 2024).* Tampere, Finland : Scholarly Publisher ICSSH, 2024. С. 52–55.
URL: https://www.researchgate.net/publication/378868916_Socialno-pedagogicna_robota_iz_vnutrisno_peremisenimi_osobami_ta_clenami_ihni_h_simej
12. Опанасенко О. В. Соціально-педагогічний супровід дітей та молоді-переселенців у територіальних громадах. *Академічні студії. Серія «Педагогіка».* 2024. № 4. С. 124–130. URL: <http://w.publichne-pravo.com.ua/index.php/pedagogy/article/view/660/609>
13. Силкіна С. А. Соціальна адаптація дітей внутрішньо переміщених осіб

в умовах нового поселення. *Освіта та педагогічна наука*. 2022. № 3 (181). С. 69–79. [https://doi.org/10.12958/2227-2747-2022-3\(181\)-69-79](https://doi.org/10.12958/2227-2747-2022-3(181)-69-79)

14. Суліцький В. В., Пелюхня І. М. Соціально-педагогічна робота з дітьми внутрішньо переміщених сімей. *Scientific trends in the development of science and education: the X International Scientific and Practical Conference* (November 04-06, 2024). Thessaloniki, Greece, 2024. С. 172–177.

URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/50097/1/V_Sulitskyi_I_Peliukhnia_MKonf_FPSRSO_SPSR.pdf

15. Трубавіна І. М. Проблеми внутрішньо переміщених осіб в Україні як основа ведення випадку в соціальній роботі з ними. *Гібридна війна на Сході України в міждисциплінарному вимірі: витоки, реалії, перспективи реінтеграції*: зб. наук. пр. / Держ. закл. «Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка»; [за заг. ред. В. С. Курило, С. В. Савченко, О. Л. Караман]. Старобільськ: ДЗ «ЛНУ ім. Т. Шевченка», 2017. С. 320–342.

Викладач _____ Наталія САБАТ, доцент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи